

XVII Міжнародна конференція «Бібліотеки та інформаційні ресурси в сучасному світі науки, культури, освіти і бізнесу» — «Крим-2010»

5–13 червня 2010 р. у м. Судак відбулася XVII Міжнародна конференція «Бібліотеки та інформаційні ресурси в сучасному світі науки, культури, освіти і бізнесу», яка щороку проводиться під егідою Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА).

Тема цього річного зібрання – «Роль бібліотек у підвищенні рівня інформаційної культури та збереженні культурного надбання в сучасних умовах розвитку суспільства».

Головний організатор конференції «Крим-2010» – Державна публічна науково-технічна бібліотека Росії. Співорганізаторами форуму виступили Міністерство культури Російської Федерації, Міністерство освіти і науки Російської Федерації, Міністерство культури і туризму України, Міністерство культури і мистецтв Автономної Республіки Крим, Російська бібліотечна асоціація, Українська бібліотечна асоціація, Міжнародна асоціація ЕБНІТ, Всеросійська державна бібліотека іноземної літератури ім. М. Рудоміно, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, науково-технічна бібліотека ім. Г. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», наукова бібліотека Національного університету України «Києво-Могилянська академія», Міжнародний бібліотечний, інформаційний і аналітичний центр (Вашингтон, США), Кримська республіканська універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка (Сімферополь), Республіканська кримськотатарська бібліотека ім. І. Гаспринського (Сімферополь), Коктебелський еколого-історико-культурний

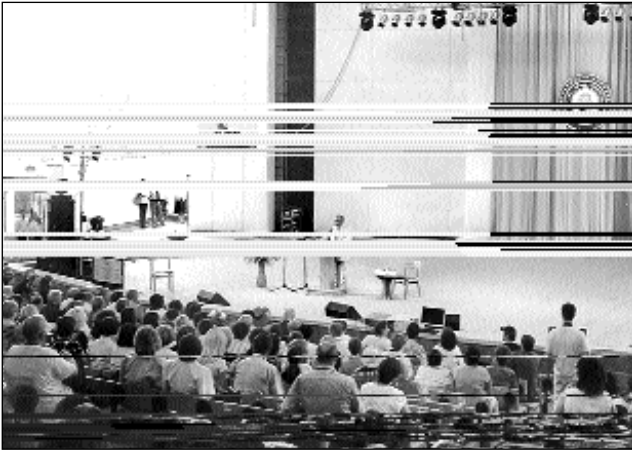
заповідник «Кіммерія М. А. Волошина. Дім-музей М. А. Волошина» (Коктебель), фірма «БІОНТ» (Євпаторія), фірма «ЛАСП» (Євпаторія), асоціація користувачів системи ІРБІС в Україні (Київ), Судакський міський виконавчий комітет (Судак), туристсько-оздоровчий комплекс «Судак» (ТОК «Судак»).

У форумі взяли участь 1100 осіб з 35 країн світу (Росії, України, Білорусі, Австралії, Великобританії, Казахстану, Польщі, Словаччини, США, Грузії, Абхазії, Азербайджану, Вірменії, Узбекистану, Молдови, Фінляндії, Франції, Ізраїлю, Нідерландів, Швейцарії, Швеції та ін.).

Традиційно пленарне засідання відкрив голова оргкомітету міжнародних конференцій «Крим», генеральний директор ДПНТБ Росії, д-р техн. наук, професор **Я. Л. Шрайберг** доповіддю на тему «Перше десятиліття інформаційного століття: вплив інформаційно-електронного середовища на роль і позицію бібліотек у суспільстві, що розвивається». Увагу учасників зібрання доповідач зосередив на таких моментах:

1. Головним предметом виробництва в інформаційному суспільстві є інформація та знання. Розвиток держави сьогодні визначають наука, освіта, виробництво та бізнес, а інструментом їх розвитку є інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ).

2. Головними тенденціями розвитку ІКТ є збільшення потоків електронної інформації, розповсюдження різноманітних гаджетів: кишенькових комп'ютерів, смартфонів, рідерів для читання електронних книг; ін-

тенсифікація використання цифрових фото- і відеокamer для внутрішньобібліотечних технологій. У наступному десятилітті розвиток галузі ІКТ стимулюватиме подальше удосконалення бібліотечно-інформаційної інфраструктури як одного з вузлових сегментів, що забезпечують еволюційний розвиток суспільства.

3. Інтернет – одна з найбільш перспективних технологій розвитку мережових комунікацій, у т. ч. й у бібліотеках. Бібліотеки використовують Інтернет не тільки для інформаційного обслуговування своїх користувачів, але й самі стають частиною Інтернету, забезпечуючи його інформаційну та інтелектуальну потугу.

4. У минулому десятилітті з'явилась нова платформа WEB-2.0, яка є новим поколінням інтерактивного Інтернету. Особливо популярними серед користувачів стали такі служби та сервіси WEB-2.0, як блоги, соціальні мережі, фото- і відеосервіси, вільні енциклопедії тощо. Соціальні мережі дуже популярні серед користувачів бібліотек, але вони поки що повільно розробляються безпосередньо бібліотеками. Бібліотечні соціальні мережі – один з перспективних напрямів розвитку бібліотечних сервісів.

5. Електронні бібліотеки стали однією з найбільш поширених бібліотечно-інформаційних технологій, які забезпечують користувачів інформацією зручним сервісом. Електронні журнали та книги поступово збільшують свою присутність у сфері обслуговування користувачів. Електронні книги в офлайн-технології мають велику перспективу розвитку у найближчому майбутньому.

6. За останнє десятиліття сформувалася нова парадигма та нова концепція автоматичної бібліотечно-інформаційної системи як ядра сучасної бібліотеки. Великою популярністю користуються системи відкритого доступу та відкриті архіви наукової інформації, насамперед, у наукових та освітніх цілях, а також в еволюції системи обслуговування користувачів в Інтернеті. Чинне законодавство про авторське право дає змогу сьогодні впевнено говорити про реально існуючу правову основу бібліотечно-інформаційної діяльності. Отже, в нове десятиліття бібліотеки входять повноправ-

ними учасниками процесів реформування суспільства.

В рамках конференції було проведено 60 заходів, серед яких варто виокремити засідання 15 секцій:

- Інформаційне суспільство і світова інформаційна інфраструктура. Національні інформаційні ресурси і національні бібліотеки, проекти міжнародної співпраці;
- Автоматизовані корпоративні бібліотечні системи і технології;
- Електронні бібліотеки;
- Бібліотеки, музеї в загальному просторі інформації і культури;
- Бібліотекознавство, бібліографознавство і книгознавство;
- Бібліотечні кадри, професія і освіта;
- Інформаційно-лінгвістичне забезпечення бібліотечно-інформаційних систем;
- Екологічна інформація і екологічна культура;
- Інформаційний ринок і формування фондів бібліотек;
- Публічний доступ до правової і ділової інформації. Проблеми авторського права, захисту інтелектуальної і майнової власності бібліотек;
- Проблеми розвитку регіональних, муніципальних і сільських бібліотек. Краєзнавча інформація;
- Проблеми читання та інформаційної освіченості дітей і юнацтва;
- Медична інформація: роль бібліотек у забезпеченні наукових досліджень та інформаційному обслуговуванні лікарів;
- Інформаційне та інноваційне забезпечення процесів освіти, наукових досліджень і управління;
- Використання інтернет-технологій у бібліотечно-інформаційній практиці.

Надзвичайно актуальними були теми доповідей, оприлюднені на секції «Використання інтернет-технологій у бібліотечно-інформаційній практиці». Інформаційно-комунікаційні технології в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського представив заступник генерального директора з наукової роботи НБУВ, віце-президент Міжнародної асоціації електронних бібліотек, член редколегій журналу «Бібліотечний вісник», українського реферативного журналу «Джерело», вчений секретар Спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій канд. екон. наук **А. О. Чекмарьов**. Він розповів про мережеві інформаційні ресурси: загальнодоступні повнотекстові ресурси, інтранет-ресурси, підписні ресурси, а також про матеріально-технічну базу створення страхових копій. Матеріально-технічна база інформатизації НБУВ налічує нині 700 комп'ютерів. Телекомунікаційна інфраструктура – локальні мережі з виходом в Інтернет по двох оптоволоконних каналах й одному радіоканалу (резервному).

Інтранет – це 700 тис. публікацій, сформованих

шляхом архівування науково-інформаційних і суспільно значущих ресурсів Інтернет.

Моніторинг використання мережевих ресурсів Бібліотеки:

2004 р. – 2,3 тис. щодня;

2006 р. – 4,8 тис. щодня;

2008 р. – 12 тис. щодня;

2010 р. – 40 тис. щодня.

Реалізацію унікального порталу «Наукова періодика України» (<http://www.nbuv.gov.ua/portal/>), що формує загальнодержавний депозитарій електронних копій серіальних видань наукової періодики України продемонстрував керівник Центру комп'ютерних технологій НБУВ ст. наук. співробітник, канд. техн. наук **Л. Й. Костенко**. Портал «Наукова періодика України», наголосив доповідач, – це якісно новий крок у формуванні національних інформаційних ресурсів відкритого доступу. Він забезпечує збереження для наступних поколінь документованих у цифровій формі знань і онлайнвий доступ до результатів наукових досліджень, сприяє формуванню позитивного іміджу української науки. Когнітивний напрям розвитку порталу – створення гіпертекстових зв'язків між суб'єктами (індивідуальними та колективними авторами) і об'єктами (журналами і публікаціями) системи наукових комунікацій для сприяння когнітивним процесам – процесам сприйняття інформації.

Перспективи розвитку шкільної бібліотеки у веб-2.0 розкрила зав. бібліотеки Ненецької школи-інтернату ім. А. Пирерки (Нар'ян-Мар) **І. В. Коткіна**. Вона поділилась досвідом запровадження принципово нового підходу до вирішення традиційних завдань бібліотеки: залучення до читання, розвиток інформаційної культури, співробітництво з педагогами.

Представник ЗАТ «Компанія ЛІБЕР» (Москва) **І. В. Сорокін** і директор наукової бібліотеки Білоруського національного технічного університету (Мінськ) **О. В. Скалабан** продемонстрували реалізацію концепції «Бібліотеки 2.0» за допомогою новітніх веб-технологій електронного каталогу та сервісів веб-2.0, а також сформулювали низку вимог до електронних каталогів нового покоління, навели приклади застосування сервісів веб-2.0 у бібліотеках.

Про надання віртуальної консультативної допомоги у використанні фондів та інформаційних ресурсів бібліотеки йшлося у доповіді зав. відділу наукової бібліотеки Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова (Київ) **О. В. Пекур**. Вона розкрила досвід роботи зі створення та застосування мультимедійних інструкцій використання веб-каталогу АБІС ІРБІС.

Уже багато років в рамках конференції організуються заняття постійної школи-семінару ІРБІС. Вони включають презентацію продуктів сімейства ІРБІС, призначену для спеціалістів у галузі автоматизації бібліотечних технологій, а також заняття для реальних ко-

ристувачів, покликани підвищити їх кваліфікацію. Цього року особливою подією стала скуре-конференція, в якій взяли участь Херсонська ОУНБ ім. О. Гончара, Миколаївська ОУНБ ім. О. Гмирьова та Ніжинський державний університет ім. М. Гоголя. На питання учасників зібрання відповідала технолог системи ІРБІС, зав. сектору ДПНТБ Росії **Л. В. Сорокіна**. Тема скуре-конференції була присвячена АРМу «Комплектатор». Це нововведення є дуже корисним та актуальним, оскільки допомагає вирішувати нагальні проблеми у реальному режимі, отримати відповіді на питання безпосередньо у розробників програми ІРБІС. Учасники скуре-конференції висловили сподівання, що подібний захід стане щорічним. Президент асоціації ІРБІС в Україні **Л. З. Рудзький** планує у подальшому записувати скуре-конференції на диски та видавати їх як відеоуроки. В рамках цього заходу проходила виставка, де можна було зустрітися з розробниками ІРБІС, поспілкуватися з ними та отримати від них кваліфіковану допомогу.

Пізнавальними були доповіді, представлені на секції «Інформаційний ринок і формування фондів бібліотек». На першій її сесії обговорювалися питання комплектування фондів бібліотек на традиційних та електронних носіях інформації. На прикладі ДПНТБ Росії **Г. О. Євстигнєєва** розкрила вплив сучасних інформаційних технологій на формування традиційних бібліотечних фондів, проаналізувала розвиток системи комплектування та обслуговування читачів.

На другій сесії «Книжковий ринок для бібліотек: особливості співробітництва та нові можливості» йшлося про цілі та завдання проекту «Книжки для освіти» і його інтернет-ресурсу як інструменту ринку навчальних видань. Керівник відділу програмних розробок компанії «Март» (Великі Луки, Росія) **В. А. Смородін** запропонував організацію прямого доступу до навчальної літератури для кінцевих користувачів та самостійне формування портфеля замовлень видавництвами за заявками цільової аудиторії відповідно до уподобань.

На третій сесії особливий інтерес в учасників секційного засідання викликала доповідь генерального директора ЗАТ «Синергетичні Системи» (Москва), канд. екон. наук **Д. О. Єфімова** «Зберігання і захист бібліотечних фондів та інформації». Він розповів про основні напрями використання металевих носіїв на базі нікель-ванадієвих матриць реплікації для надтривалого зберігання оцифрованих бібліотечних фондів, порівнявши запропонований метод з традиційними методами архівного зберігання. Йому вдалося переконати аудиторію, що сьогодні застосування мікрофільмування – економічно неефективний спосіб довготривалого зберігання інформації. Доповідач запропонував використовувати, як сучасну альтернативу, носій для надтривалого зберігання оцифрованих бібліотеч-

них фондів – металеві матриці реплікації. На прохання присутніх було продемонстровано цей диск.

Існуючі матриці стандарту BD (Blu-ray Disc) мають ємність 50 Гігабайт, перспективні – до 125 Гігабайт, що дає змогу вже зараз зберігати на одній матриці понад 30 мільйонів оцифрованих умовних сторінок А4. Д. О. Єфімов навів приклад: страховий фонд Російської державної бібліотеки (близько 17 мільйонів одиниць зберігання, оціночно близько 17 мільярдів умовних сторінок А4) може бути розміщений всього лише на 600 таких матрицях, які займають об'єм менше 1 кубічного метра. Була також проведена оцінка досягнутого часу зберігання – більше 1000 років!

Про основні напрями роботи із формування, організації та забезпечення зберігання основного бібліотечного фонду ДПНТБ Росії розповіла зав. сектору ДПНТБ Росії (Москва) **Л. Л. Куделіна**.

Основні напрями роботи з формування, вивчення та забезпечення збереження історично-книжкової колекції із природничих наук і техніки періоду Великої Вітчизняної Війни (1941–1945 рр.) у фонді ДПНТБ Росії охарактеризувала зав. відділу ДПНТБ Росії (Москва) **Т. Є. Пантелєєва**.

2010 р. вирізняється великою кількістю ювілеїв. Це позначилося і на роботі конференції, в рамках якої було проведено кілька спеціальних заходів. Насамперед, це урочистості з нагоди знаменних дат «Від 25-річчя музею – до 100-річчя Дому Максиміліана Волошина», які відбулися у приміщенні Дому-музею М. А. Волошина в Коктебелі. Захід викликав великий інтерес в учасників конференції.

З нагоди 15-річчя Міжнародної асоціації користувачів та розробників електронних бібліотек і нових інформаційних технологій (ЕБНІТ) було організовано спеціальну програму Української бібліотечної асоціації (УБА) «Українська бібліотечна асоціація: 15 років лідерства в бібліотечно-інформаційній сфері».

Українська бібліотечна асоціація – незалежна всеукраїнська громадська організація, яка сприяє розвитку бібліотечної справи і забезпеченню реалізації права користувачів бібліотечних послуг на якісне і своєчасне бібліотечне та інформаційно-бібліографічне обслуговування, а також захист соціальних та інших спільних інтересів членів УБА.

На першому засіданні в рамках цієї програми виступила президент Української бібліотечної асоціації, заслужений працівник культури України, канд. пед. наук **І. О. Шевченко**. Вона розповіла про роль УБА у житті бібліотечного співтовариства, її плідну 15-річну діяльність, участь у численних українських та міжнародних проєктах.

Керівник відділу організаційного розвитку **Я. Г. Титаренко**, спеціаліст зі зв'язків із закладами культури та освіти (IREX, Київ) **Ю. О. Ткачук** розповіли про програму «Бібліоміст» – наймасштабніший міжнародний

бібліотечний проєкт в Україні, що адмініструється Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) і є частиною ініціативи «Глобальні бібліотеки» за фінансування Фундації Білла і Мелінди Гейтс. Мета програми – підтримка мережі публічних бібліотек в Україні шляхом упровадження системи публічного доступу до Інтернету. До 2013 р. понад 1000 публічних бібліотек буде обладнано для надання безкоштовного доступу до мережі Інтернет.

З доповіддю про інновації у бібліотечному обслуговуванні жителів сільської місцевості та роль регіональної бібліотечної асоціації у цьому процесі виступила **Н. Ф. Богза**, директор Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. О. Гмирьова.

Керівник Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. О. Гончара **Н. І. Коротун** розповіла про минулі та майбутні проєкти УБА, про Програму сприяння Парламенту України. Реалізація проєкту «Мережа пунктів доступу громадян до офіційної інформації», наголосила доповідачка, сприяє розширенню участі громадян у законодавчому процесі. Наступний етап проєкту передбачає створення пунктів доступу громадян до офіційної інформації із залученням шкільних, вузівських та спеціальних книгозбірень (окремими категоріями користувачів таких пунктів стануть люди похилого віку та особи з обмеженими можливостями) і проведення фокус-семінару для викладачів вищих навчальних закладів з метою запровадження спецкурсів для студентів бібліотечної спеціальності.

Під час другого засідання відбувся семінар «Адвокатська діяльність (ADVOCACY) бібліотек як пріоритетний напрям діяльності УБА». Програма УБА з адвокати включає: лобювання інтересів бібліотек перед органами державної влади і управління; надання інформаційної та консультативної підтримки з актуальних питань бібліотечно-інформаційної діяльності; розроблення спеціальних наукових, навчальних та методичних матеріалів з питань адвокати, які представляються на тренінгах, семінарах і конференціях. Крім того, проводяться всеукраїнські конкурси девізів, літературних творів, «Бібліотека року» і здійснюється активна презентаційна робота через ЗМІ та партнерські організації.

Програму УБА з адвокати бібліотек на 2010–2014 рр. презентувала член президії Української бібліотечної асоціації, професор Національної академії керівних кадрів культури та мистецтв, заслужений працівник культури України, канд. пед. наук **В. В. Загуменна**. Стратегія УБА на 2010–2014 рр. передбачає: спрямування її зусиль на розвиток в Україні відкритого інформаційного суспільства та удосконалення бібліотечно-інформаційного обслуговування; сприяння розвитку системи професійної підготовки і післядипломної освіти бібліотечних та інформаційних працівників; сприяння формуванню позитивного іміджу книгозбірень, підвищенню престижу професії; захист інтересів читачів

та працівників бібліотек; зміцнення інституційного потенціалу УБА, розширення членства і партнерських зв'язків.

Голова секції УБА з адвокатів, учений секретар Науково-технічної бібліотеки ім. Г. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» **С. І. Барабаш** навела приклади адвокатів у бібліотеках Європи.

Віце-президент УБА, директор Публічної бібліотеки ім. Лесі Українки (Київ) **Л. І. Ковальчук**, директор Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. Тімірязєва **Н. І. Морозова** виступили з доповіддю «Калейдоскоп адвокатів: історія успіху по-українськи».

Значення менеджменту бібліотеки на сучасному етапі та адвокатів як його важливої складової розкрив у своєму виступі член президії УБА, директор Державної бібліотеки України для юнацтва (Київ) доцент, канд. пед. наук **Г. А. Саприкін**.

У 2010 р. виповнилося 10 років кафедрі електронних бібліотек, інформаційних технологій і систем Московського державного університету культури і мистецтв, яку очолює Я. Л. Шрайберг. Цій події була присвячена спеціальна програма у рамках секції «Бібліотечні кадри, професія і освіта». Про роботу кафедри, склад викладачів та їх видання як наукові, так і навчально-методичні, розповів у своєму виступі **Я. Л. Шрайберг**. Ним були представлені такі видання: Земсков А. И., Шрайберг Я. Л. «Электронная информация и элект-

ронные ресурсы»; Воройский Ф. С. «Основы проектирования автоматизированных библиотечно-информационных систем»; «Информатика. Энциклопедический словарь-справочник»; Шрайберг Я. Л., Земсков А. И., Терлецкий В. В., Фирсов В. Р. «Авторское право и библиотеки»; Воройский Ф. С., Шрайберг Я. Л. «Корпоративные автоматизированные библиотечно-информационные системы. Состояние, принципы построения и перспективы развития»; «Российское библиографоведение. Итоги и перспективы»; Степанов В. К. «Применение интернета в профессиональной информационной деятельности»; Арутюнов В. В. «Основы современных коммуникаций: человек – группа – общество»; Арутюнов В. В. «Методы оценки результатов научных исследований» та ін.

З доповідями XVII Міжнародної конференції «Бібліотеки та інформаційні ресурси в сучасному світі науки, культури, освіти і бізнесу» – «Крим-2010» більш детально можна ознайомитися на сайті <http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea2010/disk/proceeding.html>. На сервері ДПНТБ Росії <http://www.gpntb.ru>, у розділі «Міжнародна діяльність» розміщено інформацію про усі конференції: «Крим-1994» – «Крим-2010».

Марина Ігнатюк,
головний бібліотекар
Житомирської обласної універсальної наукової бібліотеки
ім. О. Ольжича